

WSOY

SISÄLTÄÄ
mm. VALOKUVIA

ERIKOISPAINOS

JA KIRJAILIJAN
ESIPUHEEN

TOMMI KINNUNEN

Neljätienristeys

TEKSTIN SYNTY

MINÄ OLEN kuusamolaisen valokuvaajasuvun lapsi. Mistä tahansa meidän perheessä puhutaan, mitä tahansa asiaa muistellaan, kaivetaan kuva-albumit esille viimeistään keskustelun viidennen minuutin kohdalla: »Katso, siskollasi on ihan isoenon silmät. Näetkö, tässä nyt on se purettu talo. Huomaatko, papan eka auto oli studebaker.» Saan kiittää sukuani siitä, että minulle maailma on kuin kuva, jossa tapahtuu jotakin. Meidän suvun menneisyys ei ole historiankirjojen tekstiä, vaan perättäisten kuvien sarjoja. Lampaantaljoilla makaavat vaivat kasvavat rippipotrettien kautta kiitoskorttien hääpareiksi ja päätyvät hautajaiskuvien arkkuihin. Maisemiin rakennetaan uusia taloja ja kylätien autot virtaviivaistuvat. Teiden varsille kasvaa puita.

Valokuvia otetaan aina suurten tapahtumien aattona – tai sitten kun asiat ovat jo tapahtuneet. Joku on juuri lähdössä jonnekin, menossa naimisiin, syntynyt tai kuollut. Mikä oli

määränpää, kuka tuleva puoliso tai mikä kuolinsyy, sitä emme enää tiedä. Kuva ei ota kantaa, ei arvota eikä väitä siinä esiintyviä hyviksi tai huonoiksi, sillä sellainen on katselijan tulkintaa. Me näemme vain pysäytetyn hetken. Tällainen tilanne oli merkittävä juuri silloin.

Suvun valokuvista *Neljäntienristeys* alkoi itää. Ensin huomioini kiinnitti mummun albumin kuva nuorista valokuvaajaharjoittelijoista 1920-luvun alusta. Se on kuvana huono, pelkkä räp-säisy. Ylivalottunut reunoista ja keskeltä liian tumma. Kuitenkin se paljasti kuvaajan ammatista jotakin kiinnostavaa, mitä normaalisti ei näytetä: retussipöydät. Selailin muita kansioita ja löysin lisää kiinnostavia otoksia. Jokaisesta jäi mieleen jokin yksityiskohta: pitkät portaat ullakolle tai sodassa poltettujen talojen savupiiput, loppumattomat mäntymetsät tai jälleenrakennustalojen säntillinen rivi viivasuoran kylätien varressa. Niiden ympärille tarinat alkoivat kehittyä. Minusta tuli hetkeksi kuvaaja. Välineenä ei ollut kamera vaan sanat.

Kirjoitin vain viikonloppuisin mökillä. Minua on siunattu puolisollla, joka ensin lauteilla keskusteli kanssani aiheet läpi ja heti saunan jälkeen iltaunisena uinahti sohvalle. Television, radion ja netin puuttuessa minun seurakseni iltaa jäivät istumaan vain tietokoneelle skannatut kuvat ja irralliset ajatuksenraakileet. Pikku hiljaa ne alkoivat liittyä toisiinsa ja kasvaa kokonaisuudeksi. Kerran epäröin kirjoittaa kuvaamisen erään henkilön ammatiksi. Luettaisiinko tekstiä silloin oman sukuni elämäkertana? »Laitoitpa siihen minkä työn tahansa, joku siinä sukutarinan näkee», totesi äitini. Siksi päätin pitää mukana ne yksityiskohdat, joita lapsesta pitäen seurasin.

Koskaan en ole ollut niin hukassa kuin viime vuonna. Jos minulta kysyttäisiin, miten rauhoittaa kolmekymmentä riehuvaa teiniä, osaisin vastata. Tietäisin senkin, miten opettaa ilman oppikirjoja, joihin budjetti ei venynyt. Mutta miten selvitä uutena tulokkaana kirjallisella kentällä? Sitä en vieläkään tiedä.

En minä hakeutunut alalle. En ole keski-ikäistynyt runopoika, en nuoruuteni ajan muistikirjoihin kirjoitellut kaunosielu. En edes lähettänyt itse käsikirjoitusta kustantamoihin, vaan opiskelukaverini teki sen minulta kysymättä. Minä olen oikeasti äikänmaikka. Opetan yläkoululaisille kirjoittamista, tekstin rakennetta, kaunokirjallisuuden keinoja, kielioppia. Nyt olen ensi kertaa uskaltanut toteuttaa opettamaani käytännössä ja kirjoittanut pitkän kokonaisuuden. Samalla se tuo uuden roolin, kirjailijuuden, jota en osaa ottaa vastaan. »Mitä herra kirjailija», tekstaa isoveljeni. »Haista itse», kirjoitan takaisin.

Joka kevät käyn ysien kanssa läpi kotimaisen kirjallisuuden historiaa, esittelen canthit, jaloset ja sinisalot. Yhtäkkiä löydän itseni tilanteista, joissa Anja Snellman sanoo käsipäivää ja Anna-Leena Härkönen kiittää kirjasta. Minä änkytän ja punastelen ja soperan yksitavuisia. Myöhemmin kuvaan opettajainhuoneessa tilannetta samanlaiseksi, kuin jos Stephen Hawking soittaisi fysiikanopettajalle ja pyytäisi ulos heittelemään koripalloa.

Mutta rooli on vääjäämättä muuttunut. Suunnittelen Ota-valle äidinkielen oppimateriaalia, ja kun ensi kertaa saavun sitä tekemään Helsinkiin, minulle neuvotaan reitti summittaisesti. Että hyppää rautatieasemalta raitiovaunuun, tottahan opettaja nyt perille löytää. Nyt, kun saavun pääkaupunkiin kirjailijan roolissa, minua paimennetaan kuin lasta: »Tulemme kyllä asemalle vastaan. Olisiko mahdollista että löytäisitte itse Kansallisteatterin? Tai mahtaisitteko osata junasta aseman näyttötaulujen alle? Siitä noudamme teidät.» Mietin, pidetäänkö minua suojeltavana kirjailijana, herkkänä perhosena, joka värisee ja uuttaa taidetta ympärilleen. Vai olenko niin todennäköisesti viinaanmenevä, että yksikin ilman saattajaa otettava askel johtaa vääjäämättä lähimpään baariin?

Ja tässä uudessa maailmassa juodaan kyllä viinaa. Saan kutsun Pentinkulman päivien esikoiskirjailijaseminaariin, jossa osallistujille ensiksi selitetään kylän baarien sijainti, sillä parhaat

keskustelut kuulemma käydään yöllä päissään. Messuilla kirjailijat pyörivät lähihotellien aulabaareissa ja odottavat, minkä kustantamon edustajalta saisi seuraavan oluen. Iltapäivälehdien haastatteliija ei millään usko, etten ota punaviiniä kello kaksi iltapäivällä, vaikka yritän selittää, kuinka vielä on haettava lapsi tarhasta ja korjattava kuutisenkymmentä novellianalyysiä. Minä en tuoppiin syljeskele, mutta välillä tuntuu kuin eläisin uudelleen ylioppilasteatterinuoruutta. Juodaan keppanaa ja väitetään, että ollaan luettu älyllisiä kirjailijoita. Kirjallisuuspiireissä tosin jotkut jopa ovat.

Muutun julkiseksi. Ensin ottavat yhteyttä päivälehdet. Ne keskittyvät kirjaan ja sen syntyyn. Seuraavaksi tulevat viikkolehtien kulttuuripalstat, jotka haluavat omakohtaisuutta. Viimeiseksi saan postia kiiltäväpaperisilta naistenlehdiltä, jotka haluaisivat kuvaan perheen. Liki kaikki vaativat minua haastatteluun Helsinkiin, tai ainakin kuviin. Minä yritän selittää, että teen ensin kahdeksasta kolmeen päivätyötä koulussa, enkä tahdo sen päälle istua junassa yhteensä neljää tuntia. Mutta lehdillä on luottokuvaajat ja toimittajien aikataulut ovat niin kiireiset, ettei yhden haastattelun takia voi matkata Turkuun ja takaisin. »Kai sä ymmärrät, että jos tämä peruuntuu, niin sinähän tätä julkisuutta jätät vaille?»

Tapaamiset ovat alkuun vaikeilta, sillä on hankalaa löytää sanoja omasta tekstistä puhumiseen. En osaa sanoa, mitä olen yksittäisellä lauseella tarkoittanut enkä keksi, että minulla olisi ollut tavoitteita kirjoittaessani. On kuitenkin kiinnostavaa, kuinka jokainen toimittaja opettaa minulle jonkin uuden näkökulman tai tulkintamallin, jota en ole osannut ennemmin ajatella. Istun ja kuuntelen ääneti, kun toinen hahmottaa uusiksi ilmaisuiksi ne sanat, jotka on juuri lukenut. Minä tunnen ne sanat ja samalla en.

Jokainen pääkaupunkilainen toimittaja kysyy, miltä Helsingin Sanomien arvostelu tuntuu. En osaa vastata. Olen hämmen-

tynt. Olen iloinen. Olen ylpeä. Miltä sellaisen pitäisi tuntua? Muut toimittajat eivät mainitse arvostelua. Ehkä koko Suomi ei luekaan Hesaria. Ehkä kaikki lehden lukijoista eivät lue kulttuurisivuja.

Mitä pidempi aika kirjan julkaisusta kuluu, sen suuremmaksi kasvaa paine luovuttaa tietoa perhe-elämästä. Eräs lehti pyytää listaamaan elämäni käännekohtia juttua varten. Lähetän sellaisia toimittajalle ja saan paluupostissa kehotuksen keskittyä vaikkapa lapsen syntymään, sillä kaikki tietävät sen olevan miehen elämän suurin käännekohta. Toisen lehden toimittaja peruu haastattelun, kun kieltäydyin tuomasta lasta kuvaan ja jopa kertomasta nimeä. »Mä en ymmärrä, mistä mä jutun kirjoitan, jos me ei jutella sun seksuaalisuudesta», huokaisee kolmas ja laskee kynänsä kahvilan pöydälle.

Kirjoittelen iltaisin vastauksia toisten toimittajien sähköpostihaastatteluihin. Olen saanut listan iskusanoja, kuten haaveet, lapsuus ja perhe, sekä neuvon kirjoittaa yhteensä kaksi – kolme liuskaa. »Kyllä minä sitten lyhentelen turhia», kirjoitetaan neuvoksi. Yritän tuottaa järkeviä vastauksia ja mietin, onko tämä oikeasti minun työtäni. Parin viikon päästä luen lopputuloksen ja hämmästyin. Toimittaja on kirjoittanut juttunsa kuin olisimme tavanneet nokakkain. Siteeraa kirjoittamaani ja lisää perään johtolauseita: »Kinnunen naurahtaa ja vaihtaa asentoa.»

Haluan käyttää julkisuutta hyväkseni ja puhua koulun tärkeydestä ja lukemisen merkityksestä, poikien oppimisesta, ja tyttöjen. Yritän kertoa koululaitoksen murroksesta ja opettajan jakamisesta, ja hämmästyksekseni minua kuunnellaan. Opettajana en ole ollut kiinnostava, mutta kirjan julkaisemisen jälkeen minut koetaan kuuntelemisen arvoiseksi. Se hämmentää.

Kiire kasvaa sekä työpaikalla että kotona. Jokaisen tarkistusluvun ja kommentoinnin deadline on huomenaamulla. Sähköpostit alkavat sanoilla »Anteeksi että lähetän tämän vastaus nyt, mutta on ollut kiireitä. Tämä meni huomenna taittoon.»

Puoliso noutaa minut nukkumaan kahden aikaan yöllä. Aamulla menen tuntia aiemmin töihin, jotta ehdin kopioimaan seiskaluokan kokeet.

En opi siihen, että kirjailijalla on aina oltava älykästä sanottavaa. Kirjoitustilanteessa yksittäistä lausetta saattaa hioa viikkotolkulla, poistaa adverbejä ja etsiä uusia sanankäyttötapoja. Esiintymistilanteissa moni haastattelija tuntuu rakastavan suurten kysymysten esittämistä. Täysin varoittamatta minun täytyy löytää mielipide miesten syrjäytymiseen, Lapin polttamisen tarpeellisuuteen sekä kotimaisen taiteen merkitykseen. En ole koskaan edes ajatellut musiikin ja kirjallisuuden samankaltaisuutta tai realismin yleisyyttä nykykirjallisuudessa, ja nyt minun täytyy kolmen sekunnin aikana muodostaa niistä mielipide ja esittää se odottavalle yleisölle. En tunne olevani riittävän älykäs.

Minusta on tullut mitä hämmästyttävempien aiheiden asiantuntija. Koska kirjassani esiintyy kättilö, tunnen lapsenpäästön salaisuudet, samoin kuin aivokalvontulehduksen oireet, valokuvaamisen alkuajan sekä jälleenrakennuksen määräykset. »Kuinka monta lasta kuoli jatkosodassa korsuihin?» kysyy kirjallisuustoimittaja aamu-teeveessä. Minä en tiedä. En usko, että kukaan tietää. Kuka sellaisia tilastoja olisi tehnyt?

Kirjan huomio yllättää jokaisen, kustantamonkin. Kotona taas esikoisen päiväkodin alku saa aikaan valtavan sairastelu kierteen. Opetan puoli viikkoa ja olen toisen puolikkaan kotona hoitamassa kipeää lasta. Palaan töihin ja jään muutaman tunnin päästä sairauslomalle itse. Lapsen korvatulehduskierre valvottaa koko perhettä samalla kun minulle lähetetään viestiä myyntiluvuista ja ulkomaanoikeuksista. En ehdi lukea niitä. Finlandia-ehdokkuuden julkistamistilaisuudessa olen 39 asenteen kuumeessa. En muista tapahtumasta paljoakaan. Buranapanadol-codetabs-cocktail valvottaa ja naurattaa.

Sähköpostiin tulee lukijoiden kokemuksia kirjasta, ja usea niistä kertoo tarinan omasta isästä, tädistä, vaarista, jolle elämä

ei avautunut onnellisena. Mummun naimaton sisko saattoi elää kaksin hyvän ystävättärensä kanssa, mutta vaarin eno joutui menemään hirteen. Sotainvalidi pysäyttää minut messuilla ja kertoo, että oli rakastunut rintamalla, mutta ollut pelokas rakastamaan. Nyt oli kuulemma jo myöhäistä. Hämmästelen, kuinka paljon puhumatonta suomalaisten sukujen sisään on jumittunut.

Kustantamo lähettää arvosteluista kopioita. Vaikka ehdin vain silmäillä niitä, olisi houkuttelevaa upota positiiviseen palautteeseen. Olisi liian helppoa uskoa, että on ainutkertainen, menestynyt. Että on kirjailija. Että asioita järjesteltäisiin puolestani. Minun ei tarvitse ajatella edes rakkoani, sillä kirjastossa minulta kysytään vaivihkaa, tahdonko pikaisesti käydä pissalla ennen haastattelua.

Onneksi perhe-elämä ja työ toimivat vastapainona. Kun vaihtaa parkuvan lapsen kakkavaippaa yöllä kello kolme, on vaikea kuvitella olevansa jotain toista kuin mitä on. Samalla vastapainoisuus väsyttää. Pärjäisin, jos voisin hoitaa vain muutaman roolin, isän, opettajan, puolison, kirjailijan, mutta nyt kaikki työt kaatuvat tehtäväksi yhtä aikaa.

Vasta joululomalla ehdin pysähtyä, loppiaisena ajatella. Ensimmäisenä mieleen iskee häpeän tunne siitä, kuinka katkonaista opetusta oppilaani ovat saaneet. Kunto alkaa kohentua ja joudan lukea kirjan arvioita. Palaute pelottaa ja lamauttaa. Tiedän, etten voi päästä samaan saavutukseen uudelleen, en täyttää lukijoiden ennakko-oletuksia, tai kriitikoiden. Olen valmis lopettamaan, kunnes tajuan, ettei minun tule miellyttää tai uusintaa edellistä lukukokemusta. Minä kirjoitan mitä kirjoitan, ja jos hyvin käy, kustantamo sen painaa ja markkinoi. Mitä tapahtuu sitten, ei ole minun käsissäni.

Suurempikin muutos on tapahtunut. Tituleeraan puolisolle itseäni puolivahingossa kirjailijana. Sen sanan käyttö ei enää tunnu mahdottomalta.

Tommi Kinnunen

NELJÄNTIENRISTEYKSESTÄ SANOTTUA

»Näkökulmatekniikka on ollut valitettavankin yleinen 2000-luvun kotimaisessa proosassa, mutta harvoin sitä on käytetty näin eleettömästi ja tehokkaasti. Moni tunnustettu kirjailija olisi helposti hukuttanut tämän tarinan hienovireisyyden rakentamalla henkilöistä minä-muodossa möliseviä 'suuria persoonia'.»

Parnasso, Vesa Rantama

»Upeasti kirjoitettu pohjoinen perhesaaga vei minut aikamatkalle, josta en halua toipua vielä hetkeen.»

Anna, Emma Koivula

»Maria-kättilö ja traaginen sotasankari Onni nousevat heittämällä nykykirjallisuuden henkilögallerian tähdistöön.»

Ilta-Sanomat, Antti Virolainen

»Tommi Kinnusen esikoisromaanina (...) ei voi ylistää liikaa. (...) Ihmetellä voi myös sitä, miten luontevasti kirjailija kirjoittaa naisnäkökulmasta.»

Ilona, Martta Kaukonen

»Kinnunen hallitsee haastavan ajanjakson kuvaamisen mestarillisesti.»

Kansan Uutiset Viikkolehti, Siskotuulikki Toijonen

»Kaikin puolin poikkeuksellisen pätevä avaus. Turkulainen äidinkielen opettaja Tommi Kinnunen (...) kirjoittaa niin kuin olisi

aina kirjoittanut – vieläpä nimenomaan romaaneja, sillä *Neljäntienristeys* on oivaltaen rakennettu, yksityiskohdissaan rikas ja ilmaisultaan herkkyydessään väkevä. Jo muutaman sivun jälkeen viriää vaikutelma, että käsissä on tapaus. Kun pääsee loppuun, on asiasta varma. Näin painokkaita ja varmaotteisia proosa-debyyttejä ilmestyy harvoin.»

Helsingin Sanomat, Antti Majander

»Kinnusen luoma maailma on syvä, syleilevä, vahva.»

Kaleva, Jenni Kinnunen

»Tommi Kinnusen esikoisteoksen tarina nappaa mukaansa niin, ettei siitä pääse irti. (...) Kirjailija piirtää käsittämättömän taidokkaasti naisten ajatusmaailmaa. Kieli on kaunista ja tarkkänäköistä. Suosittelen!»

Kotivinkki, H.H.

»Turkulaisella Tommi Kinnusella on kerronnan lahja. Harva esikoiskirjailija pomppaa ensimmäisellä teoksellaan heti kirjallisuuden klassikkosarjaan. Kinnusen taito kuljettaa tarinaa sadan vuoden ajanjaksolla vetää hiljaiseksi.»

Matkaan, Tarja Västilä

»Pidin *Neljäntienristeyksestä* niin paljon, että teki mieli aloittaa lukeminen alusta heti, kun pääsin loppuun. Kinnunen kirjoittaa kirurgintarkasti: lopettaa kun välttämätön on sanottu ja jättää tarinan jatkumaan lukijan päässä. (...) Kinnunen ymmärtää ihmistensä ratkaisuja, niitä vääriäkin, ja siksi paljon surua, syyllisyyttä ja yksinäisyyttä sisältävästä kirjasta jää lopulta lohdullinen olo.»

Kodin Kuvalehti, Mari Paalosalo-Jussinmäki

»[Luin ensimmäiseksi Tommi Kinnusen *Neljäntienristeyksen*, joka oli ystävällisesti lähettämiänne parhaita kirjoja.] Vaikka tapahtumapaikka, sen yhteisön ilmapiiri sekä siinä virtaavat uskonnolliset normit sitoutuvat vahvasti Suomeen,

sain uppoutua vielä syvempään ja tärkeämpään: kuinka kömpelösti hyväksytään erilaisuutemme, kuinka me ihmisinä ajaudumme helposti sisäisestä pakostamme yksinäisyyteen. Taiten kerrotut neljän ihmisen tiet punovat tiheän ja kiehtovan kankaan. Mielestäni tematiikaltaan kirja kiinnostaa meitäkin japanilaisia lukijoita.»

Hiroko Suenobu, Japani

»*Neljäntienristeys* on pakollista luettavaa laatukirjallisuutta rakastaville aktiivisille lukijoille, jotka yllättyvät mielellään kauniista lauseista ja hyvin erityisellä tavalla rakennetuista tarinoista. Kirja ei ole nopealukuinen, ja se pysyy lukijan mielessä vielä pitkään sen jälkeen kun viimeinen sivu on käännetty.»

Anne Oerlemans, Cleeft, Hollanti

»Suomalainen esikoiskirjailija Tommi Kinnunen on jättimenestys omassa maassaan, ja syystäkin. (...) Kolmen sukupolven elämää kuvaava romaani kantaa mukanaan empatian ja ymmärtämisen sanomaa ilman että teos olisi osoittelevan moralistinen. Romaani kysyy implisiittisesti, miten olla hyvä ihminen. Tämä on tervetullutta vaihtelua nykyajan postmoderniin ilmapiiriin, jossa kyyniset kertojat liian usein määräävät sävyn.»

Lieven Ameel, De Morgen, Hollanti

»*Neljäntienristeyksen* lukeminen on kuin mosaiikkityön tekemistä. Jokaisen päähenkilön kerronta täydentää kirjan tarinan, lisää siihen uuden ulottuvuuden, uuden kerroksen.»

Kkaktus blogi, Viro

»Yllättävän hyvä löytö [Nyky aika-sarjassa]. Kolmen sukupolven tarina on tiiviisti ja tarkasti kirjoitettu, ja lopputulos on hyvin vakuuttava. Ehkäpä tämä on esimerkki siitä, miten paljon voidaan sanoa hyvin vähällä. Eri näkökulmien vaihtelu on lukijalle puhdasta nautintoa.»

Maemaailm blogi, Viro

»MISSÄ TÄMÄ KIRJAILIJA ON OLLUT KOKO MINUN ELÄMÄNI?»

OTSIKON TANSKALAISEN lukijalausunnon kommentti viiltää kauniisti, mutta niin viilsi Tommi Kinnusen *Neljäntienristeyksen* käsikirjoituksen lukeminenkin tammikuussa 2014. Sain käsikirjoituksen otolliseen aikaan, juuri kun olimme valmistautumassa kevään isoille kirjamesseille ja valitsemassa ulkomaanoikeuksien myyntiimme kauden kärkikirjoja. Esikoiskirjailija, jotain hyvin poikkeuksellista, niin vahva ja selkeä-ääninen, ehkä siinä voisi olla jotain, pohjusti kustantaja varovaisesti.

Luettuani ensimmäiset sivut olin innoissani. Todella lupavaa! Luettuani koko kirjan olin varma: tämän kirjan kanssa mentäisiin myös ulkomaille.

Ensi töksemme teetimme kirjasta englanninkielisen lukunäytteen. Siihen valittiin aivan kirjan alku, koska jokainen ulkomainen kustantaja haluaa aina tietää, miten kirja alkaa. Otimme näytteeseen kuitenkin jakson myös kirjan loppupuolelta, Onnin osuudesta, sillä halusimme mukaan toisenkin äänen osoitukseksi kirjan monisävyisyydestä. Kirjan ilmestyttyä käännäimme englanniksi myös Helsingin Sanomien hyvin positiivisen arvostelun sekä nipun otteita muista erinomaisista kritiikeistä.

Siinä myyntityökalumme, joiden lisäksi käytössämme oli aivan poikkeuksellinen tunne siitä, että jos jollain kirjalla on mahdollisuuksia maailmalle niin tällä.

Lontoon kirjamesseilla huhtikuussa *Neljäntienristeys* oli listamme kärki, se romaani, josta puhuttiin aivan kaikkien kanssa.

Silmät hehkuen, suu vaahdoten ja täydestä sydäimestä. Tuntui siltä kuin jokainen kustantaja olisi odottanut juuri tätä: vahvaa, sympaattista, hyvin kirjoitettua romaania, jonka henkilöhahmoista löytyy runsaasti universaalin koskettavia samaistumiskohtia. Jotain tarpeeksi omaperäistä mutta ei liian eksoottista. Uusi kertojanääni, uusia näkökulmia, uusia tunnelmia.

Ja maailmalle mentiin. Käsittämätön myötätuuli ja nopeat aallot kantoivat kirjaa Suomen rajojen yli ja saivat sen voimakkaat tunteet, upeat henkilöhahmot ja hienossa sisäisessä tasapainossa olevan tarinan valloittamaan myös ensimmäiset ulkomaiset lukijat. Ja nyt tarkoitan sitä ensimmäistä lukijaa, suomenkielentaitoista ammattilukijaa, jolta ulkomainen kustantaja meidän myyntipuheemme kuultuaan ja näytekäännöksen luetuana tilaa lausunnon kirjasta.

Tämän kirjan kohdalla nämä ratkaisevassa roolissa olevat lukijat lumoutuivat yksi toisensa jälkeen. Norjalainen lausunnonantaja kertoi lukeneensa *Neljäntienristeystä* välillä silmät kyynelissä, välillä ääneen nauraen. »Romaani on kirjoitettu niin hyvin... se on koskettava, sydäntä riipivä, optimistinen ja uskottoman surullinen. Sen huumori on juuri kohdallaan. Olen onnellinen, että olen lukenut tämän kirjan, se aika ei mennyt hukkaan... Suosittelen tätä ehdottomasti julkaistavaksi!» Tšekkilukijan mukaan »*Neljäntienristeys* on fantastinen saavutus. Vaikea uskoa, että tämä on esikoisromaani» ja ranskalaislukija näki Tommi Kinnusen tarjoavan »äärimmäisen oppitunnin rakkaudesta».

Kun kustantajat tekivät päätöksiään, he luottivat lukijoihinsa. He luottivat meihin. Ja he luottivat suomalaiseseen yleisöön, sillä samaan aikaan meidän myyntityömme kanssa *Neljäntienristeyksen* kotimaiset myyntiluvut alkoivat nousta huimaa vauhtia ja kirja oli kuukaudesta toiseen Mitä Suomi lukee -listan kärkisijoilla. Huiman myynnin, upeiden arvostelujen, valloittavien blogikirjoitusten ja useiden palkintoehdokkuuksien

tuomaa lisämerkitystä ei pidä väheksyä, sillä se on kansainvälistä kaupan kieltä, jota jokainen kustantaja ymmärtää, vaikka ei kirjaa itse vielä pystyisikään lukemaan. Ei siis ihme, että ennen pitkää monissa maissa *Neljäntienristeystä* tavoittelevia kustantajia oli useita, mikä johti kilpailuun ja jopa huutokauppoihin kirjan oikeuksista.

Ja niin Tommi Kinnusesta tuli kansainvälinen kirjailija. Ensimmäisen kevään ja kesän aikana olimme saaneet *Neljäntienristeyksen* oikeudet myytyä kuuteen maahan, ja tätä kirjoittaessani Kinnusella on jo upeat 14 ulkomaista kustantajaa. Ensimmäiset kaksi käännöstä – hollanninno ja viroonno – ovat jo ilmestyneet ja moni muu käännös on toimitusvaiheessa. Myös ensimmäiset ulkomaiset kritiikit, lukijapalautteet ja blogikirjoitukset ovat ilmestyneet.

Niiden myötä alkaakin seuraava jännittävä kierros: miten ulkomainen yleisö eri maissa löytää *Neljäntienristeyksen*, mitä erilaiset lukijat siitä ajattelevat, mitä he tuntevat sitä lukiessaan. Tuntuuko heistäkin siltä, että tätä kirjailijaa he ovat kaivanneet ja odottaneet koko elämänsä? Että tätä kirjaa lukiessaan he ovat saaneet itkeä ja nauraa elämän karuutta ja kauneutta sydämensä kyllyydestä? Ehkä olla hetken onnellisia?

Samaan aikaan Suomessa me alamme valmistella Tommi Kinnusen seuraavalle romaanille tietä heidän luokseen.

Hanna Kjellberg

Head of Agency

BONNIER RIGHTS FINLAND

NELJÄNTIENRISTEYKSEN ULKOMAISET KÄÄNNÖKSET:

hollanti (*Prometheus*)
islanti (*Bjartur & Veröld*)
japani (*Shincho-sha*)
liettua (*Alma littera*)
norja (*Pax*)
puola (*Foksal*)
ranska (*Albin Michel*)
ruotsi (*Norstedts*)
sloveeni (*Cankarjeva*)
tanska (*Rosinante & Co.*)
tšekki (*Argo*)
turkki (*Bencekitap*)
unkari (*L'Harmattan*)
viro (*Varrak*)

Ote kirjasta viidellä eri kielellä:

MARIAN MIELESTÄ elämä on rakennus, kuin iso talo, jossa on monta kamaria ja salia ja jokaisessa monta ovea. Jokainen valitsee omat ovensa ja kulkee läpi keittiöiden ja kuistien ja etsii väliköissä uudet ovet, eikä yksikään niistä ole oikea eikä väärä, sillä ne ovat vain ovia. Joskus ihminen saattaa huomata olevansa aivan eri paikassa taloa kuin minne aikoi alkujaan mennä. tässä hän on, omat ovensa avanneena ja sulkeneena, kulkeneena kättilökoulun ja apteekkarin ja pärjäämisenkin huoneet. Ja nyt hän huomaa vahingossa tuoneensa mukanaan tyttärentyttärensäkin, joka ei ymmärrä, mihin huoneeseen on päätynyt ja joka hääkirikon edessä kauniisti kysyy, mihin maailmassa miehiä tarvitaan.

(s. 61-62)

[RUOTSI]

MARIA UPPFATTAR livet som en byggnad, ett stort hus med många rum och salar där flera dörrar leder till vart och ett. Var och en väljer sin dörr och vandrar genom kök och verandor och letar efter nya dörrar i farstun och ingen av dörrarna är rätt eller fel, eftersom de helt enkelt är dörrar. Det händer att en människa upptäcker att hon befinner sig på ett helt annat ställe i huset än den plats hon ämnade sig till. Och här finns hon, som har öppnat och stängt sina egna dörrar, gått barnmorskeutbildningen och passerat apotekarens dörrar och dörrar som visar att man reder sig. Nu märker Maria att hon av misstag har fått med sig också sin dotterdotter som inte förstår i vilket rum hon har hamnat och inför ett kyrkbröllop undrar vad i all världen man ska ha karlar till.

Där vägarna möts, Norstedts / Ruotsi, ilmestyy
helmikuussa 2016. *Käänt. Ann-Christine Relander.*

[VIRO]

MARIA ARUST oli elu ehitis, just nagu suur maja, kus on palju kambreid ja võõrastetubasid ning igas toas mitu ust. Igaüks võib ise oma ukсед ning kõnnib läbi köökide ja verandade ning satub vaheruumides uutele ustele, ning ükski neist pole õige ega vale, sest tegu on vaid ustega. Mõnikord võib inimene avastada, et on sattunud majas hoopis teise kohta, kui ta algselt oli mõelnud minna. Siin ta on, olles avanud ja sulgenud oma uksti, kõndinud läbi ämmaemandakooli toast, apteekrihärä toast ja toimetulemise toast. Ja nüüd märkab ta, et on kogemata kaasa toonud oma tütretütred, kes ei mõista, millisesse tuppa ta on jõudnud ning kes pulmakellade all ilusti küsib, et mille jaoks neid mehi maailmas vaja läheb.

Nelja tee rist, Varrak / Viro, 2015, s. 46. *Käänt. Jan Kaus.*

[HOLLANTI]

MARIA ZIET het leven als een gebouw, een groot huis met vele kamers en salons met elk meerdere deuren. Ieder kiest zijn eigen deuren en loopt door keukens en over veranda's, zoekt in tussenkamers naar nieuwe deuren, en geen daarvan is goed of fout, want het zijn slechts deuren. Soms merkt hij misschien dat hij zich op een heel andere plek in het huis bevindt dan waar hij oorspronkelijk naartoe op weg was. Daar staat ze, na haar eigen deuren geopend en gesloten te hebben, de kamers van de vroedvrouwenschool en de apotheker en ook moeilijke kamers te zijn doorgelopen. En nu merkt ze dat ze per ongeluk haar kleindochter heeft meegenomen, die niet begrijpt in welke kamer ze terechtgekomen is en die op een bruiloft voor de deur van de kerk netjes vraagt waar de wereld mannen voor nodig heeft.

Waar vier wegen samenkomen, Prometheus /
Alankomaat, 2015, p. 56. *Käänt. Sophie Kuiper.*

[PUOLA]

ŻYCIE PRZYPOMINA Marii wielki dom złożony z wielu izb, komór i świetlic, a w każdym pomieszczeniu jest kilkoro drzwi. I w drodze przez kuchnie i werandy każdy domownik wybiera inne, każdy szuka sobie w sieniach swoich drzwi, a żadne nie są ani dobre, ani złe – to tylko przejścia do kolejnych pomieszczeń. Czasem tylko człowiek spostrzeża, że nieoczekiwanie znalazł się zupełnie nie tam, gdzie zamierzał pójść. Tak jak ona, położna, która sama otworzyła sobie wiele drzwi i wiele sama zamknęła, przeszła przez izbę helsińskiej szkoły, izbę aptekarza i tę najlepszą ze wszystkich – izbę niezależności. I oto nagle zdaje sobie sprawę, że nieopatrznie zabrała ze sobą wnuczkę, która nie ma pojęcia, w jakiej izbie się znalazła, i teraz przed kościołem pyta babcię pięknie, do czego na świecie potrzebni są mężowie.

Cztery drogi, W.A.B. / Puola, ilmestyy lokakuussa 2015.
Käänt. Sebastian Musielak.

*Talolle
jonka huoneissa asuu
monta tarinaa*

KULJETUT TIET

1996 | Terveyskeskus

MARIA

- 1895 | Huppukuja. Kun tekee mitä ei tiedä osaavansa
1904 | Kievarintie. Matka ja paluumatka
1925 | Porrastus. Alati laajeneva asumus
1933 | Shemeikantie. Tarpeellisia ja tarpeettomia ihmisiä
1936 | Selkostie. Paluu synnyttymatkalta
1944 | Laukunkantajantie. Kaiken omistamisen turhuus
1953 | Kärrytie. Mittasuhteet ovat toiset
1955 | Römppäkuja. Intohimon viimeinen liekki

LAHJA

- 1911 | Helmenpyytäjätie. Palaneen raunioilla
1931 | Palontie. Savun kertomia asioita
1938 | Jamatie. Kolmanteen ja neljänteen polveen
1946 | Korsukuja. Liian pienissä tiloissa
1950 | Puomitie. Etäisiä ja läheisiä asioita
1957 | Varikkotie. Toisilta lainatut sanat
1959 | Leskeläntie. Kaksi kaipaajaa
1967 | Kirkkotie. Aina on olemassa yhteys
1977 | Rysätie. Yksinäisyyden torjumista

KAARINA

- 1964 | Kotiveräjätie. Pinttynyttä likaa
1966 | Hukanpolku. Rinnakkain uutta ja vanhaa
1967 | Sumpputie. Vangitun tarina
1969 | Onnintie. Tarpeettoman poistamista
1971 | Lehmipolku. On hetkiä jolloin ei maistu
1973 | Keskuskuja. Jotkut yhteydet unohtuvat
1977 | Hollikuja. Molemmipuolista rajankäyntiä
1980 | Kuormurintie. Seisahduksessa maailma on toinen
1996 | Kitkantie. Hymyilyntapainen

ONNI

- 1930 | Soidinpolku. Kun muistot syntyvät
1934 | Kiitämäntie. Kun on kaikki mitä tahtoo
1941 | Alppijääkärintie. Kokemusten yhdistämät
1946 | Poratie. Uuden rytmin löytäminen
1950 | Jätkäntie. Yhteys joka katkesi
1952 | Ansakierros. Eroamisen vaikeus
1953 | Huoparintie. Asioita joilla on nimi
1954 | Huvikuja. Oma tilaa
1955 | Tuohustie. Yhteisen nimittäjän poistuminen
1957 | Konetie. Vasta istutettu on hento
1959 | Ouluntie. Perille pääsee nopeasti

1996 | Vintti

PAINA PAHKAASI.

(Älä välitä, älä anna näkyä, älä reagoi.)

TERVEYSKESKUS • 1996

Kipu käy päälle kuin maininki. Se tarttuu kiinni ja kiskoo. Tippapullosta suoneen juokseva liuos peittää säryn ja tuskan. Ruumis tajuaa repivän poltteen, minä en.

Sairaalahuoneessa Johannes pitää minua kädestä ja Kaarina toisesta. Neljäkymmentä vuotta se nainen on asunut samassa talossa, mutta minä en vielääkään sinuttele.

Minä näen sen taas tapahtuvan vaikka en silloin ollut paikalla.

Yläkerran ikkunanpuoliskot lentävät auki. Pää ja alaston ylävartalo työntyvät ikkunasta. Katse pälyilee nopeasti sivulle, sitten alas. Arvioi pudotusta.

Näen kuinka jalkani vääntyilevät peiton alla, mutta en tunne niitä. Johannes yrittää puhua, mutta lopettaa kesken. Minä en jaksa kuunnella. Se napsauttaa suunsa kiinni kuin Onni. Kuin isänsä.

On raskas hengittää. Minä en tahdo nähdä tätä jälleen kerran.

Pakenija vetäytyy takaisin sisälle, kaappaa paidan käteensä. Heittää sen ja kengät ikkunasta ulos.

Huoneen ovea taotaan. Huoneeseen jäävä istuu vuoteen laidalla lamaantuneena. Ovi on kohta pakko avata, etteivät riko.

Se oli hyvä mies, se Onni. Ei juonut eikä lyönyt. Ei mennyt sodassa puhumattomaksi, ei hionnut sänkyä märkeksi. Ei taistellut kiestinkejä ja syväreitä unissaan. Kaikkea se keksi tehdä sodan jälkeen. Kun uudet talot oli pystyssä, se rupesi tekemään huonekaluja ja täytti niillä ihmisten tyhjät huoneet. Ja kun joka huoneessa oli pöytä ja sänky ja senkki, se keksi kutoa verkkoja.

Lapsista se piti huolen. Ja tykkäsi niistä, Helenastakin. Niitä se aina leikitytti.

Ikkunalaudalle nousee jalka, sitten toinen. Pakenija kääntyy ympäri, tarttuu lautaan ja heilauttaa itsensä roikkumaan. Jalat heiluvat hetken suorina. Minä tiedän, että hän yrittää saada katsekontaktia istujaan, ojentaa kättään hyvästiksi tai ehkä avunpyynnöksi. Ote karmista irtoaa ja jalat nousevat puoliksi koukkuun ottamaan vastaan lähestyvän maanpinnan.

Ja talon rakensi, niin ison ja hienon, ettei kenelläkään. Hyvä mies se oli. Mutta ei minua varten. Ei minua. Kerran kuussa se matkusti linja-autolla Ouluun. Piti kuumemma mennä tilaamaan ensin sirkkelinterää ja hakemaan vaahteraa tuoleihin, kun ei sitä täällä kasva, sitten loppuivat syyt. Minä arvasin sen jo alussa, mutta en uskonut. Minä halusin sen itselleni.

*Lumivalli vaimentaa iskuja. Putoaja pyörähtää ruusupensa-
saan päälle. Pakkaslumi tarttuu paljaaseen hikiseen sel-
kään.*

*Mies nousee seisomaan. Hän etsii hangesta kengät ja
paitansa. Pysähtyy sen verran, että saa oikean kengän
jalkaan, sitten vasemman.*

*Ylhäällä ovi aukeaa ja tuntemattomia miehiä tunkeu-
tuu huoneeseen. Yksi juoksee ikkunaan ja huomaa pakeni-
jan. Hän viittoo muita ikkunaan ja osoittaa pakenijan pe-
rään.*

Kun Onni lähti viimeisen kerran Ouluun, minä tiesin,
ettei se sieltä enää takaisin tule.

Kun poliisi soitti ja kertoi, että se oli löytynyt Raksi-
lasta, ihmettelin ainoastaan, ettei se ollut käyttänyt sitä
mauseria, jota oli piilotellut ulkovessan portaan alla kak-
sitoista vuotta.

Johannes liikahdaa. Minä suljen toisen silmäni ja tar-
kennan toisella. Näen kuinka peukaloni painavat mustel-
maa sekä sen että Kaarinan käteen. Irrotan käteni Johan-
neksen kädestä, etten riko ihoa. Kaarinasta pidän kiinni.

*Lumi yltää polviin. Mies riuhtoo paitaa ylleen. Sen toinen
hiba on riisuttaessa kääntynyt väärin päin. Portilla mies
yrittää päättää, kumpaan suuntaan lähtisi. Hän ryntää
vasemmalle, vaikka tietää, ettei se ole sen parempi kuin oi-
keakaan. – Juokse, minä huudan, mutta tiedän, ettei mies
kuule. Ei voi eikä tahdo. Vaikka minä en ole sama kuin
silloin.*

Puhdasta, kirkasta kipua lähtee hitaina sykäyksinä silmän takaa, siitä pesäkkeestä mitä en enää antanut leikata. Tuska vie mennessään kipeät kuvat. Se aaltoilee lämpönä läpi ruumiin ja annan vartaloni vuoroin jännittyä, vuoroin herpaantua sen mukana. Sen heijaavassa liikkeessä sairaalan seinä raukeaa ja sen takana on lapsuuden kesä. Minä kellun jääkylmässä joessa, ja virtaus heiluttaa vahvaa tukkaa pitkin hiekkaista pohjaa. Äiti keittää verisiä esiliinoja puhtaaksi jokirannassa. Sen kaula on pitkänä, kun se hakee minua katseellaan. Minä olen pajunoksan takana piilossa, mutta äiti näkee ja nauraa.

– Lahja, tules huuhtelemaan, kun olet valmiiksi vedessä.

Eikä kukaan enää pakene, vaan minäkin nauran ja pidän kiinni veteen yltävästä oksasta ja paju siilaa aurin-gonläikkää joen pintaan.

Minä olen äidin pikku tyttö. Ennen sotia. Ennen Onnia.

Äiti ja joki ja pajupuu haalenevat valkeiden seinälaatojen taakse. Aurinko kelmenee loistelampuksi. Minä tunnen, että hän on lähellä. Vihdoinkin.

Juoksija tuntee oman sykkeensä, oman hengityksensä, omat askeleensa. Hän ei uskalla katsoa, onko hänellä etumatkaa.

Kaarina on irrottanut oikeasta kädestäni ja istuu ikkunan vieressä.

Minä näen, kuinka miehen silmät ovat kuin pillas-tuneen hevosen, kuin teurasverta haistaneen härän.

Lahtipenkkiä pakeneva juoksee, vaikka ei tiedä minne. Tärkeintä on olla jäämättä kiinni.

Kaarina tuijottaa minua.

Minne se menee? Se loittonee minusta. Minä en näe sitä enää!

Toisesta kädestä pidetään kiinni vielä. Sen täytyy olla Johannes. Minä yritän kääntää päätä, mutta se ei onnistu. Kipu juoksee pitkin selkää. Minä huudan, mutta en tunne huulieni liikettä.

– Älä juokse pois!

Kaarina sanoo jotakin. Sen puhe on epäselvää. Minä köyristän selkäni ja vartaloni taipuu luokille. Minä huudan ja tahdon että Onni kuulee ääneni vuosien taakse.

– Palaa minun viereen.

Kaarina vastaa, mutta minä en kuule mitä se sanoo.

Minä tahtoisin että se palaa.

Ovi käytävään aukeaa ja Johannes tulee sisään. Kaarina nousee seisomaan ja selittää sille jotakin. Johannes juoksee sängyn jalkopäähän. Kaarina kiirehtii ulos. Minä päästän ilmaa keuhkoistani ja annan vartalon laskeutua takaisin sängylle.

Ote kädestä tiukentuu. Minä tahdon nähdä, kuka se on. Kaulan lihakset eivät tottele, mutta yritän kääntää silmiäni vasemmalle ja nähdä. Toisella silmällä minä erotan. Se on Onni. Hikinen ja huohottaa. Sen käsi on kuuma minun kädessäni.

– Anna anteeksi, minä pyydän, ja se nyökkää lyhyesti. Sitten se katsoo minua suoraan silmiin.

Se on vieläkin komea mies.

MARIA

*Lupaan Jumalan ja hänen pyhien
evankeliumiensa kautta palvella lapsenpäästössä
jokaista joka puoleeni kääntyy. Ylhäistä ja alhaista,
rikasta ja köyhää, yöllä ja päivällä.*

— KÄTILÖNVALA 1890 —

HUPPUKUJA • 1895

Marian silmät tottuivat hitaasti hämärään. Pirtti oli pieni. Sen kahdella vastakkaisella sivulla oli olemattomat ikkunat, joista toinen oli puoliksi tukittu laudankappaleella, ja siksi syysillan hämärää pääsi sisälle vain toisesta. Heti oven vierestä nousi suuri liuske kivinen muuri, jonka takassa lapsenpäästäjien avuksi paloi päre, vaikka ulkona oli vielä valoisaa. Seinät olivat pikimustat, vaikka uunissa oli jo savupiippu. Mattopuissa oli harmaa maton alku. Synnyttäjä oli asetettu kontalleen lattialle sivustavedettävää vasten. Lattialla lojui verisiä pyyheliinoja.

Maria oli kutsuttu tänne vasta tänään. Kätilöä ei tahtonut tässä pitäjässä synnytyksiin oikein kukaan ja tätä uutta nuorta ei yksikään. Edellinen oli alkanut ryypätä nähtyään selkosilla määräänsä enemmän verta ja limaa, perätilasynnytyksiä ja heikotukseen kuolleita äitejä. Kuulemma neljän kuukauden aikana oli verenhukkaan kuollut viisi synnyttäjää, kun kätilö ei ollut päässyt humalaltaan hakijan matkaan. Kerran talvella se oli saanut itsensä kammetuksi ahkioon, mutta tipahdellut sieltä, vaikka oli taljoilla ja ryijyillä peitelty, ja jäänyt yksinään hankeen itkemään. Kyytimies oli sitä vielä yrittänyt sitoa kiinni,

mutta se oli riehunut ja tempoillut ja loppujen lopuksi lähtenyt konttaamaan kotiaan päin.

Siksi uutta kättilöä ei kukaan ollut hakenut apuun kuu-kausiin, edes lukkari ei ottanut mukaan rokotuksiin. Kirkonkylällä se oli päästänyt maailmaan muutaman kakaran, jotka nyt muutenkin olisivat normaalisti maailmaan tulleet ja hengissä selvinneet. Sen kummempaa mainetta ei työllä vielä ollut. Ja kun joka sivukylässä olivat omat, kokeneiksi havaitut lapsenpäästäjät, saunamummut ja paarmuskat, jotka osasivat hankalankin syntyvän ulos kiskoa ja antaa sille hätäkasteen, ei pitäjänkättilöä hakenut avuksi kukaan. Eikä sillä ollut omia lapsia. Ei naisten maailma voinut olla sille tuttu.

Maria oli säikähtänyt, kun illalla kanttorin rouva koputti alkuillasta vuokrakamarin oveen juuri, kun hän oli riisuutumassa.

– Onko Maria vielä hereillä, rouva kysyi, vaikka kello ei ollut vielä viittäkään, avasi oven vastausta odottamatta ja nilkutti sisään. – Täällä olisi Marialle pyytäjä.

Maria vetäisi saalin hartioilleen ja seurasi rouvaa lautarakenteiselle kuistille. Siellä seisoi lyhyt vanha nainen. Se laski mustan silkkisen huivin olkapäilleen, esitteli itsensä ja kuikuili malttamattomana ikkunoista ulos.

– Jos kättilö saattaisi lähteä matkaan, se sanoi ja varmuudeksi niiasi, nuoremmalleen. – Ennen kuin enempi pimenee.

Kanttorin rouva oli antanut kiesit käyttöön ja toivottellut lukuisat herranrauhat ennen kuin matkaan oli päästy. Se olisi ansainnut oman lapsen, ajatteli Maria, siksi kovasti se innostui toisten synnyttämisistä. Ajaa jytyytti

itsensä pitkienkin matkojen päähän katsomaan maailmaantulleita, suukotteli niitä ja sai lapsivuoteella makaavat häpeämään hiirenpaskaisia pirttejä ja lahonneita lattialankkuja. Onneksi se ymmärsi tuoda aina mukanaan lämpimäisiä, leipäjuustoa ja paksua piimää. Saattoi elämän kaipuun takia pitää hengen syrjässä useamman juuri-synnyttäneen saati syntyneen. Sääli, että sille, jolla olisi valtaa ja varaa lasta kasvattaa ja joka sitä kovasti haluaisi, ei sitä annettu, kun taas ruoattoman töllin näivettynyt emäntä taipui lapsivuoteelle ainakin joka toinen vuosi.

Matkalla mustahuivinen oli pyynnöstä kertonut olevansa synnyttäjän äiti ja sanonut hakeneensa kättilön, vaikka kaikki olivat nimenomaan asiaa vastustaneet. Mutta koska synnytys oli kestänyt jo kauan ja synnyttäjä alkoi äidin silmiin olla liian huterana, hän oli luikahtanut hakemaan apua. Kättilön kannatti kuitenkin muistaa, ettei synnyttäjä itsekään tahtonut häntä paikalle.

Näillä eväillä Maria oli nyt tässä. Portailla istui kaksi miestä ja odotti uusimpia kuulumisia. He seurasivat katseellaan epätoivottua tulijaa.

– Lapsihan se on vielä, sanoi nuorempi, enemmän isännän näköinen.

– Se on hyvä olla pienikäinen, yritti vanhempi.

– Laskepa housut, niin se näyttää miksi.

Nuorempaa ei naurattanut. Se katseli Mariaa mutta ei sanonut mitään. Maria käveli niiden välistä sisälle pirttiin, Kumpikaan ei väistänyt.

Sisällä synnyttäjä tervehti tulijaa kärsivän lehmän katseella. Hänen otsansa oli hiestynyt ja ympärillä oli kaksi paarmuskaa. Niistä toinen huomasi tulijan ja nousi.

Se pyyhki kätensä rätktiin, jonka verijäljet olivat jo kuivuneet ruskeiksi. Maria laski laukkunsa ovisuuhun vesisävin viereen. Toinenkin paarmuska, nuorempi, huomasi hänet. Ensimmäinen pysähtyi, otti tikulla tulta pärestä ja sytytti piippunsa. Se tuli Marian eteen ja mittaili häntä katseellaan päästä jalkoihin. Se nosti kätensä ja sipaisi Marian kylkeä, korsetin sitomaa.

– Vai tällöinen röökynä se on uusi kättilö.

Paarmuska kääntyi takaisin synnyttäjän puoleen ja imi piipusta pitkän savun.

– Ei se tule vaikka kuinka painelisi. Tarttunut se on.

Maria seurasi kattoon nousevaa savukiehkuraa. Paarmuska seisoi hänen edessään. Maria yritti katsoa synnyttäjää, mutta paarmuska käänsi itseään katseen tielle. Hän yritti kurkistaa paarmuskan ohi, mutta tämä kääntyi taas eteen.

– Taitaa olla kuolemaksi. Molemmille, se sanoi Marian mielestä turhan isolla äänellä. Lapsivuoteeseen kuoltiin, kyllä hän tiesi. Synnyttäjille ei sitä tarvinnut mainita.

– Onko vuotanut paljon? kysyi Maria.

– Paljon ja vähän päälle.

– Missä kunnossa?

– Vielä elää.

Paarmuska oli ainakin kaksi kertaa häntä vanhempi. Se imaisi uuden henkosen piipusta ja puhalsi nenän kautta ulos. Savu kiemursi kohti kattoa, joka oli valmiiksi nokinen. Paarmuska katseli Mariaa.

– Mitäs ajatteli tyttö tehdä?

Maria kääntyi ja käveli ovelle. Mustahuivinen nainen oli luikahtanut ovisuuhun ja katseli sängylle. Maria vilkai-

si häntä ja kääntyi takaisin pirttiin päin. Tuleva äiti tuijotti häntä lasittunein silmin. Nuorempi paarmuska hieroi sen selkää.

– Jos kätilö menee portaille pitämään isännille seuraa, niin kerrotaan kun on valmista arkkuun pantavaksi, se sanoi. Paarmuska oli Marian mielestä aivan liian nuori. Sanojen takana sen katse oli arka.

Mustahuivinen tuli Marian taakse. Se katsoi synnyttäjää, joka ei enää jaksanut pitää silmiään auki.

– Jos te tuon tapatte, se sanoi ja osoitti tytärtään, joka painoi päätään pielukselle, – minä tapan teidät.

– Mitä se puhuu?

– Se on minun ainoa lapsi. Ei minulla muita ole.

Nuorempi paarmuska yritti saada katsekontaktia vanhempaan.

– Mitä kätilö sanoo?

– Minä pidän sen elossa.

– Miten muka?

– En tiedä. Vielä.

Vanhempi paarmuska katseli naisia ja astui sitten sivuun. Oli kopistavinaan piippua tyhjäksi takan otsaan mutta samalla viittasi päällään synnyttäjää kohti. Maria nosti laukkunsa ja meni lähemmäksi, kokeili kaulalta sykettä. Naisen silmät avautuivat ja se yritti kohdentaa katsettaan.

– Mikä se on tulevan äidin nimi?

– Rieti, vastasi mustahuivinen.

Maria mietti, olisiko sen nimi papinkirjoissa Riikka vaiko ihan Frederiikka. Se oli saanut nimensä kanttorin rouvan mukaan. Kyllä se ilostuisi, kun kuulisi. Tästä talosta ei kampanisua puuttuisi.

– Kääntäkäähän se selälleen.

Paarmuskat epäröivät, mutta tottelivat sitten. He tukivat synnyttäjän lantiota ja nostivat hänet sängyn kulmalle makaamaan. Vanhempi paarmuska pyyhki rintakehältä jäähtynyttä hikeä ja mustahuivinen nosti vanhan peiton tyttärensä lämmikkeeksi. Rieti uikutti hiljaa. Maria nosti peiton kulman synnyttäjän vatsalle.

Lapsen pää oli tullut puoliksi esiin, mutta kasvot olivat kohti Mariaa. Sen silmät olivat auki ja niissä oli pieni vihreän sävy. Ne eivät rävähtäneet. Hän tunnusteli syntyvän otsaa. Se tuntui viileältä. Maria kokeili käsillään vatsan päältä, sitten sivuilta. Siirsi sitten vasenta kättään vatsan päälle ja painoi samalla oikealla lujasti kyljestä. Ei liikettä. Nuorempi paarmuska seurasi tarkkaan Marian toimia, vanhempi seiso ikkunan vierellä mutta seurasi hänkin. Maria kurotti laukkuansa lattialta ja otti sieltä kuunteluputken. Hän painoi sen pään piukealle vatsalle ja kuunteli. Ei ääntäkään. Hän liu'utti kättään varovasti lapsen kaulaa myöten sisäänpäin kunnes löysi olkapäät. Hän tunnusteli niitä hellästi sormillaan. Solisluu oli poikki, ehkä toinenkin. Lapsi oli jäänyt hartioistaan kiinni.

– Kauanko tämä on kestänyt?

– Kolmatta yötä se sitä punoo, vastasi nuorempi. Vanhempi puisteli päätään.

– Ei se sieltä enää tule.

– Ei. Maria teki sormillaan pienen ristinmerkin lapsen otsalle.

Ovi kävi. Toinen miehistä jäi oviaukkoon niin, että viileää ilmaa puhalsi pitkin lattiaa, toinen tuli sisälle. Sen katse kiersi naisesta toiseen ja pysähtyi sitten mustahuiviseen.

– Eläkö vielä?

– Kumpi?

Mies ei vastannut. Se kulki savisilla saappailla hitaasti lattian poikki ja istahti sängylle vaimonsa viereen. Synnyttäjän silmät eivät auenneet. Mies koski hiestynyttä otsaa ja nosti kätensä äkkiä. Se pysyi hetken ilmassa, laskeutui sitten hiuksille ja silitti niitä.

– Jeesus Ristus pitää sinusta huolen. Sitten armahtaa. Mustahuivinen alkoi itkeä.

– Minkäs se sille olisi osannut, nuori tyttö. Nuorempi paarmuska katsoi Mariaa haastavasti. Vanhempi tuli ikkunan ääreltä hänen viereensä.

– Haudataanko yhdessä vai erikseen? se kysyi hiljaa, etteivät muut kuulisi ja laski kätensä Marian olkapäälle. – Jos on tarvis, minä voin sen vetää ulos, sitten kun Rie-tistä henki irtoaa. Kerrotaan, että ehdittiin antaa hätäkaste, niin ei ole sanomista kellään. Sovitaan että tuli Riikka.

Maria katseli huonetta. Ulkona oli jo melkein mustaa. Nuorempi paarmuska sytytti uutta pärettä vanhan loimusta. Isäntä istui sängyn laidalla ja piti käsiä sylissään. Sen kasvoilla oli alistunut ilme. Mustahuivinen ei saanut itkua poikki. Mariaa ärsytti.

– Onko talossa puukkoa? hän kysyi.

– Mitä se aikoo?

– Pakko on puukko olla.

Mustahuivinen toimi ensimmäisenä. Se meni katsomaan pirtin pöydältä.

– Puukko, se toisti, vaikka ei itsekään tiennyt mitä varten. – Kättilö tahtoo puukon.

Maria yritti saada ääneensä varmuutta.

– Isäntä etsii puukon. Sinä haet ämpärin, hän sanoi ja osoitti nuorempaa paarmuskaa.

– Mitä varten, kysyi vanhempi, vaikka mielessään pyristeli vastaan.

– Käykö lypsyämpäri? kysyi nuorempi.

– Ei, ei puista. Jos sinkkistä löytyy, tuo se. Onko kuumaa vettä?

Vanhempi kääntyi takkaan päin ja nuorempi juoksi ulos. Isäntä ei osannut tehdä mitään, vaan seurasi mustahuivisen etsimistä. Ovella seisova muisti oman puukkonsa. Se irrotti sen vyöltään.

– Tässä on tämmöinen.

– Liian hyvä. Eikö muuta löydy? Aina on talossa monta puukkoa.

Toimeliaisuus tarttui isäntään.

– Tallissa voisi olla.

– Käy sitten hakemassa, sanoi vanhempi paarmuska ja kauhoi vettä kolmijalalla seisovasta padasta. Mies katsoi vielä vaimoansa, nousi sitten ja meni ulos.

– Ja suolilankaa, huusi Maria sen perään. Nuorempi paarmuska tuli sisään ja kantoi peltistä pesuvatia.

– Käykö tämä?

Mustahuivinen oli löytänyt takan kulmalta vanhan puukon ja hirren raosta toisen, uudemman. Isäntä toi talista yhden, pitkäteräisen, ja laski sen pöydälle.

Maria valikoi puukkoja. Hän punnitsi niiden painoa, nosteli niitä yksitellen käteensä ja pyöritteli rannettaan. Viimein hän valitsi kaikkein vanhimman puukon, lyhytteräiseksi liipatun, jota oli käytetty enää perunoiden kuo-

Nuori pitäjänkättilö Maria herättää ympäristösään epäilystä. Hankalia synnytyksiä kunnialla hoitava itsellinen nainen saa vuosien mittaan tahtomansa arvostuksen, mutta ei huomaa jääneensä oman kaipuunsa vangiksi.

Aviottomana syntynyt Lahja-tytär tahtoo kerätä elämäänsä kaiken sen, minkä äiti omastaan painolastina hylkäsi. Sodan polttamaan pohjoiseen palaava pakolainen kaipaa avioliitossaan kosketusta, kun taas sotasankarina säilynyt Onni etsii kaupunkien lyhyeksi jääviä, kiihkeitä, kiellettyjä onnenhetkiä.

Vuosikymmeniä myöhemmin Kaarina alkaa sisustaa appensa unelmista tyhjennyttä taloa ja purkaa puhumattomuuden painostavia riippulukkoja.

Neljäntienristeys on hienovaraisen tarkkanäköinen romaani ihmisistä, jotka rakentavat unelmansa luvattomiin harjakorkeuksiin.

#kirja WWW.KIRJA.FI	 9 789510 415603 84.2 ISBN 978-951-0-41560-3	
-------------------------------	---	---